

**Statut Międzynarodowego Trybunału do Sądzenia Osób Odpowiedzialnych za
Poważne Naruszenia Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Popelnione na Terytorium byłej
Jugosławii od 1991 r., Nowy Jork, 25 maja 1993 r.¹**

(Dokument ONZ S/RES/827 z 25 maja 1993 r. z poprawkami wprowadzonymi w S/RES/1166 z 13 maja 1998 r., S/RES/1329 z 30 listopada 2000 r. i S/RES/1411 z 17 maja 2002 r.)

Międzynarodowy Trybunał do Sądzenia Osób Odpowiedzialnych za Poważne Naruszenia Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Popelnione na Terytorium byłej Jugosławii od 1991 r. (zwany dalej „Międzynarodowym Trybunałem”), utworzony przez Radę Bezpieczeństwa działającą na podstawie rozdziału VII Karty Organizacji Narodów Zjednoczonych, działa zgodnie z przepisami niniejszego statutu.

Artykuł 1

Kompetencje Międzynarodowego Trybunału

Międzynarodowy Trybunał ma prawo do sądenia osób odpowiedzialnych za poważne naruszenia międzynarodowego prawa humanitarnego popelnione na terytorium byłej Jugosławii od 1991 r., zgodnie z przepisami niniejszego statutu.

Artykuł 2

Ciężkie naruszenia konwencji genewskich z 1949 r.

Międzynarodowy Trybunał ma prawo do sądenia osób, które popelnily lub wydały rozkaz popelnienia ciężkich naruszeń konwencji genewskich z 12 sierpnia 1949 r., a mianowicie następujących czynów skierowanych przeciwko osobom lub dobrom chronionym na podstawie przepisów konwencji genewskich:

- (a) umyślne zabójstwo;
- (b) torturowanie lub nieludzkie traktowanie, włączając w to doświadczenia biologiczne;
- (c) umyślne sprawianie wielkich cierpień albo ciężkie uszkodzenie ciała lub zdrowia;
- (d) niszczenie i przywłaszczanie majątku nie usprawiedliwione koniecznością wojskową i dokonywane na wielką skalę w sposób niedozwolony i samowolny;
- (e) zmuszanie jeńca wojennego lub osoby cywilnej do służby w siłach zbrojnych mocarstwa nieprzyjacielskiego;
- (f) umyślne pozbawianie jeńca wojennego lub osoby cywilnej prawa do tego, by byli sądeni w sposób słuszny i bezstronny;
- (g) bezprawna deportacja lub przeniesienie albo bezprawne pozbawienie wolności osoby cywilnej;
- (h) branie osób cywilnych jako zakładników.

Artykuł 3

Naruszenia praw lub zwyczajów wojennych

Międzynarodowy Trybunał ma prawo do sądenia osób, które naruszyły prawa lub zwyczaje wojenne. Takie naruszenia będą obejmowały następujące naruszenia, przy czym nie będą do nich ograniczone:

- (a) używanie broni zatrutej lub innej broni mogącej zadawać zbyteczne cierpienia;
- (b) umyślne niszczenie miast, miejscowości lub wsi, albo ich pustoszenie nie uzasadnione koniecznością wojenną;
- (c) atakowanie lub bombardowanie, w jakikolwiek sposób, bezbronnych miast, wsi, domów mieszkalnych lub budowli;
- (d) zajmowanie, niszczenie lub umyślne uszkodzanie instytucji kościelnych, dobroczynnych i wychowawczych, artystycznych i naukowych, pomników historycznych i dzieł sztuki oraz nauki;
- (e) grabież własności publicznej lub prywatnej.

---

¹ Tłumaczenie E. Mikos-Skuza.

Artykuł 4

Ludobójstwo

1. Międzynarodowy Trybunał ma prawo do sądenia osób, które popełniły ludobójstwo zdefiniowane w ustępie 2 niniejszego artykułu lub które popełniły jakiegokolwiek inne czyny wymienione w ustępie 3 niniejszego artykułu.

2. Ludobójstwo oznacza którykolwiek z następujących czynów, dokonany z zamiarem zniszczenia w całości lub części grupy narodowej, etnicznej, rasowej lub religijnej, taki jak:

- (a) zabójstwo członków grupy;
- (b) spowodowanie poważnego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia psychicznego członków grupy;
- (c) rozmyślne stworzenie dla członków grupy warunków życia obliczonych na spowodowanie ich całkowitego lub częściowego zniszczenia fizycznego;
- (d) stosowanie środków, które mają na celu wstrzymanie urodzin w obrębie grupy;
- (e) przymusowe przekazywanie dzieci członków grupy do innej grupy.

3. Następujące czyny podlegają karze:

- (a) ludobójstwo;
- (b) zmowa w celu popełnienia ludobójstwa;
- (c) bezpośrednie i publiczne podżeganie do popełnienia ludobójstwa;
- (d) usiłowanie popełnienia ludobójstwa;
- (e) współudział w ludobójstwie.

Artykuł 5

Zbrodnie przeciwko ludzkości

Międzynarodowy Trybunał ma prawo do sądenia osób odpowiedzialnych za następujące zbrodnie, jeżeli zostały one popełnione przeciwko jakiegokolwiek ludności cywilnej podczas konfliktu zbrojnego, niezależnie od tego, czy konflikt miał charakter międzynarodowy czy wewnętrzny:

- (a) zabójstwo;
- (b) eksterminacja;
- (c) niewolnictwo;
- (d) deportacja;
- (e) uwięzienie;
- (f) torturowanie;
- (g) zgwałcenie;
- (h) prześladowanie z powodów politycznych, rasowych i religijnych;
- (i) inne czyny nieludzkie.

Artykuł 6

Jurysdykcja personalna

Jurysdykcja Międzynarodowego Trybunału określona przepisami niniejszego statutu ma zastosowanie do osób fizycznych.

Artykuł 7

Indywidualna odpowiedzialność karna

1. Indywidualną odpowiedzialność karną ponosi osoba, która planowała, podżegała, zlecała, popełniała lub w inny sposób brała udział w planowaniu, przygotowaniu lub dokonaniu zbrodni określonej w artykułach od 2 do 5 niniejszego statutu.

2. Stanowisko urzędowe jakiegokolwiek osoby oskarżonej, niezależnie od tego czy jest to głowa państwa lub szef rządu czy odpowiedzialny funkcjonariusz rządowy, nie jest podstawą do uwolnienia takiej osoby od odpowiedzialności karnej ani do złagodzenia kary.

3. Okoliczność, że jakiegokolwiek z czynów określonych w artykułach od 2 do 5 niniejszego statutu został popełniony przez podwładnego, nie uwalnia jego przełożonego od odpowiedzialności karnej, jeżeli wiedział on lub powinien był wiedzieć, że podwładny miał popełnić takie czyny lub popełnił je, a

przełożony nie podjął niezbędnych i rozsądnych kroków w celu zapobieżenia takim czynom lub w celu ukarania ich sprawców.

4. Okoliczność, że osoba oskarżona działała z rozkazu swego rządu lub przełożonego nie uwalnia jej od odpowiedzialności karnej, ale może wpłynąć na złagodzenie kary, jeżeli Międzynarodowy Trybunał uzna, że wymaga tego sprawiedliwość.

Artykuł 8

Jurysdykcja terytorialna i czasowa

Jurysdykcja terytorialna Międzynarodowego Trybunału rozciąga się na terytorium byłej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii, obejmując jej terytorium lądowe, przestrzeń powietrzną i wody terytorialne. Jurysdykcja czasowa Międzynarodowego Trybunału rozciąga się na okres począwszy od 1 stycznia 1991 r.

Artykuł 9

Zbieg jurysdykcji

1. Międzynarodowemu Trybunałowi i sądom krajowym przysługuje równoległa właściwość do sądzenia osób za poważne naruszenia międzynarodowego prawa humanitarnego popełnione na terytorium byłej Jugosławii od 1 stycznia 1991 r.

2. Międzynarodowemu Trybunałowi przysługuje pierwszeństwo wobec sądów krajowych. Na każdym etapie postępowania Międzynarodowy Trybunał może formalnie zażądać od sądów krajowych podporządkowania się kompetencji Międzynarodowego Trybunału zgodnie z niniejszym statutem oraz regułami procesowymi i dowodowymi Międzynarodowego Trybunału.

Artykuł 10

Non-bis-in-idem

1. Nikt nie może być sądzony przez sąd krajowy za czyny stanowiące poważne naruszenia międzynarodowego prawa humanitarnego na podstawie niniejszego statutu, za które był już sądzony przez Międzynarodowy Trybunał.

2. Osoba, która była sądzona przez sąd krajowy za czyny stanowiące poważne naruszenia międzynarodowego prawa humanitarnego może być następnie sądzona przez Międzynarodowy Trybunał tylko wtedy, gdy:

a) czyn, za który była sądzona został określony jako zbrodnia pospolita; lub

b) postępowanie przed sądem krajowym nie było bezstronne lub niezależne, miało na celu uchronienie oskarżonego przed międzynarodową odpowiedzialnością karną albo sprawa nie była należycie prowadzona.

3. Rozważając wysokość kary wymierzanej osobie skazanej za popełnienie zbrodni na podstawie niniejszego statutu, Międzynarodowy Trybunał bierze pod uwagę zakres, w jakim została już odbyta kara, która została orzeczona przez sąd krajowy wobec tej samej osoby za ten sam czyn.

Artykuł 11

Organizacja Międzynarodowego Trybunału

Międzynarodowy Trybunał składa się z następujących organów: (a) Izby, obejmujące trzy Izby Orzekające i Izbę Apelacyjną;

(b) Prokurator; oraz

(c) Sekretariat, zapewniający obsługę zarówno Izb, jak i Prokuratora

Artykuł 12

Skład Izb

1. Izby są złożone z szesnastu stałych niezależnych Sędziów, wśród których nie może być dwóch obywateli tego samego państwa, oraz z co najwyżej dziewięciu niezależnych Sędziów *ad litem*² równocześnie, powołanych zgodnie z artykułem 13 ter ustęp 2 statutu, wśród których nie może być dwóch obywateli tego samego państwa.

---

² Sędzia *ad litem* jest to Sędzia powołany tylko do oznaczonego procesu (przyp. tłum.).

2. Członkami każdej Izby Orzekającej jest trzech stałych Sędziów oraz co najwyżej sześciu Sędziów *ad litem* równocześnie. Każda Izba Orzekająca, do której przydzielono Sędziów *ad litem*, może zostać podzielona na wydziały złożone z trzech Sędziów, wśród których są zarówno Sędziowie stali, jak i Sędziowie *ad litem*. Wydział Izby Orzekającej ma takie same uprawnienia i zakres odpowiedzialności, jakie na podstawie statutu posiada Izba Orzekająca, i wydaje orzeczenia zgodnie z tymi samymi regułami.

3. Członkami Izby Apelacyjnej jest siedmiu stałych Sędziów. W każdej sprawie apelacyjnej Izba Apelacyjna jest złożona z pięciu swoich członków.

4. Osoba, która w związku z członkostwem w Izbach Międzynarodowego Trybunału mogłaby być uważana za obywatela więcej niż jednego państwa, uznawana jest za obywatela państwa, w którym osoba ta zwykle wykonuje swoje prawa osobiste i polityczne.

Artykuł 13

Kwalifikacje Sędziów

Sędziowie stali i Sędziowie *ad litem* są osobami o wysokim poziomie moralnym, bezstronnymi i uczciwymi, posiadającymi kwalifikacje wymagane w ich krajach ojczystych do piastowania najwyższych stanowisk sędziowskich. Określając skład Izb oraz wydziałów Izb Orzekających bierze się w należyty sposób pod uwagę doświadczenie Sędziów w prawie karnym, w prawie międzynarodowym, łącznie z międzynarodowym prawem humanitarnym i prawami człowieka.

Artykuł 13 bis

Wybór Sędziów stałych

Czternastu spośród stałych Sędziów Międzynarodowego Trybunału jest wybieranych w następujący sposób przez Zgromadzenie Ogólne z listy przedstawionej przez Radę Bezpieczeństwa:

(a) Sekretarz Generalny zwraca się o dokonanie nominacji kandydatów na stanowiska Sędziów Międzynarodowego Trybunału do Państw członkowskich Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz do państw nie będących członkami, ale utrzymujących stałe misje obserwacyjne w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych.

(b) W ciągu sześćdziesięciu dni od daty zaproszenia przez Sekretarza Generalnego, każde państwo może dokonać nominacji najwyżej dwóch kandydatów odpowiadających kryteriom określonym w artykule 13 statutu, przy czym nie będą oni posiadać tego samego obywatelstwa, a żaden z nich nie będzie posiadać tego samego obywatelstwa co jakikolwiek Sędzia, który jest członkiem Izby Apelacyjnej i który został wybrany lub mianowany na Sędziego Międzynarodowego Trybunału Karnego do Sądzenia Osób Odpowiedzialnych za Ludobójstwo i Inne Poważne Naruszenia Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Popełnione na Terytorium Rwandy oraz Obywateli Rwandy Odpowiedzialnych za Ludobójstwo i Inne Takie Naruszenia Popełnione na Terytorium Państw Sąsiednich pomiędzy 1 stycznia 1994 r. i 31 grudnia 1994 r. (dalej zwanego "Międzynarodowym Trybunałem do spraw Rwandy") zgodnie z artykułem 12 statutu tego Trybunału.

(c) Sekretarz Generalny przekazuje otrzymane nominacje Radzie Bezpieczeństwa. Rada Bezpieczeństwa tworzy z otrzymanych nominacji listę nie mniej niż dwudziestu ośmiu i nie więcej niż czterdziestu dwóch kandydatów, z należyтым uwzględnieniem odpowiedniej reprezentacji głównych systemów prawnych świata.

(d) Przewodniczący Rady Bezpieczeństwa przekazuje listę kandydatów Przewodniczącemu Zgromadzenia Ogólnego. Zgromadzenie Ogólne wybiera z tej listy czternastu stałych Sędziów Międzynarodowego Trybunału. Za wybranych uważa się kandydatów, którzy otrzymali bezwzględną liczbę głosów Państw członkowskich Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz Państw nie będących członkami, ale utrzymujących stałe misje obserwacyjne w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych. Jeżeli dwóch kandydatów posiadających to samo obywatelstwo uzyska wymaganą większość głosów, za wybranego uważa się tego spośród nich, który otrzymał większą liczbę głosów.

2. W przypadku wakatu występującego w Izbach wśród stałych Sędziów wybranych lub mianowanych zgodnie z niniejszym artykułem Sekretarz Generalny, po konsultacji z Przewodniczącymi Rady

Bezpieczeństwa i Zgromadzenia Ogólnego, mianuje osobę odpowiadającą kryteriom określonym w artykule 13 statutu na okres pozostający do końca kadencji.

3. Kadencja Sędziów stałych wybieranych zgodnie z niniejszym artykułem trwa cztery lata. Zasady i warunki sprawowania urzędu są takie same, jak w przypadku Sędziów Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości. Mogą oni być wybierani ponownie.

Artykuł 13 ter

Wybór i mianowanie Sędziów *ad litem*

1. Sędziowie *ad litem* Międzynarodowego Trybunału są wybierani w następujący sposób przez Zgromadzenie Ogólne z listy przedstawionej przez Radę Bezpieczeństwa:

(a) Sekretarz Generalny zwraca się o dokonanie nominacji kandydatów na stanowiska Sędziów *ad litem* Międzynarodowego Trybunału do Państw członkowskich Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz do państw nie będących członkami, ale utrzymujących stałe misje obserwacyjne w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych.

(b) W ciągu sześćdziesięciu dni od daty zaproszenia przez Sekretarza Generalnego, każde państwo może dokonać nominacji najwyżej czterech kandydatów odpowiadających kryteriom określonym w artykule 13 statutu, biorąc pod uwagę znaczenie sprawiedliwej reprezentacji kandydatów płci żeńskiej i męskiej.

(c) Sekretarz Generalny przekazuje otrzymane nominacje Radzie Bezpieczeństwa. Rada Bezpieczeństwa tworzy z otrzymanych nominacji listę nie mniej niż pięćdziesięciu czterech kandydatów, z należyтым uwzględnieniem odpowiedniej reprezentacji głównych systemów prawnych świata oraz biorąc pod uwagę znaczenie sprawiedliwego podziału geograficznego.

(d) Przewodniczący Rady Bezpieczeństwa przekazuje listę kandydatów Przewodniczącemu Zgromadzenia Ogólnego. Zgromadzenie Ogólne wybiera z tej listy dwudziestu siedmiu Sędziów *ad litem* Międzynarodowego Trybunału. Za wybranych uważa się kandydatów, którzy otrzymali bezwzględną liczbę głosów Państw członkowskich Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz państw nie będących członkami, ale utrzymujących stałe misje obserwacyjne w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych.

(e) Sędziowie *ad litem* są wybierani na okres czterech lat. Nie mogą oni być wybierani ponownie.

2. W czasie swojej kadencji Sędziowie *ad litem* są mianowani przez Sekretarza Generalnego, na wniosek Prezesa Międzynarodowego Trybunału, do sprawowania urzędu w Izbach Orzekających podczas jednej lub więcej rozpraw sądowych, przy czym łącznym maksymalnym okresem sprawowania urzędu są trzy lata, ale nie może on osiągnąć tych trzech lat. Składając wniosek o mianowanie konkretnego Sędziego *ad litem*, Prezes Międzynarodowego Trybunału bierze pod uwagę kryteria określone w artykule 13 statutu dotyczące składu Izb i wydziałów Izb Orzekających, okoliczności wymienione w ustępach 1 (b) i (c) powyżej oraz liczbę głosów, jaką Sędzia *ad litem* uzyskał w Zgromadzeniu Ogólnym.

Artykuł 13 quater

Status Sędziów *ad litem*

1. W okresie, w którym są mianowani do sprawowania urzędu w Międzynarodowym Trybunale, Sędziowie *ad litem*:

(a) sprawują swój urząd na tych samych *mutatis mutandis* zasadach i warunkach, co stali Sędziowie Międzynarodowego Trybunału;

(b) z zastrzeżeniem ustępu 2 poniżej, korzystają z tych samych uprawnień co stali Sędziowie Międzynarodowego Trybunału;

(c) korzystają z przywilejów i immunitetów, zwolnień i ułatwień, z jakich korzystają Sędziowie Międzynarodowego Trybunału.

2. W okresie, w którym są mianowani do sprawowania urzędu w Międzynarodowym Trybunale, Sędziowie *ad litem* nie mogą:

(a) kandydować w wyborach na stanowisko Prezesa Trybunału lub Sędziego Przewodniczącego Izby Orzekającej stosownie do artykułu 14 statutu, ani głosować w takich wyborach;

(b) posiadać uprawnień do:

(i) przyjmowania reguł procesowych i dowodowych stosownie do artykułu 15 statutu. Biorą oni jednak udział w konsultacjach poprzedzających przyjęcie tych reguł;

(ii) oceniania aktu oskarżenia stosownie do artykułu 19 statutu;

(iii) udziału w konsultacjach z Prezesem na temat dokonywania przydziału Sędziów stosownie do artykułu 14 statutu lub na temat darowania lub złagodzenia kary stosownie do artykułu 28 statutu;

(iv) orzekania w postępowaniu przygotowawczym.

Artykuł 14

Funkcjonariusze i członkowie Izby

1. Stali Sędziowie Międzynarodowego Trybunału wybierają spośród siebie Prezesa.

2. Prezes Międzynarodowego Trybunału jest członkiem Izby Apelacyjnej i przewodniczy jej postępowaniom.

3. Po konsultacjach ze stałymi Sędziami Międzynarodowego Trybunału, Prezes dokonuje przydziału czterech stałych Sędziów wybranych lub mianowanych zgodnie z artykułem 13 bis statutu do Izby Apelacyjnej, a dziewięciu do Izby Orzekających.

4. Dwóch Sędziów wybranych lub mianowanych zgodnie z artykułem 12 Statutu Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy zostaje przydzielonych przez Prezesa tego Trybunału, w porozumieniu z Prezesem Międzynarodowego Trybunału, do Izby Apelacyjnej w charakterze jej członków oraz stałych Sędziów Międzynarodowego Trybunału.

5. Po konsultacjach ze stałymi Sędziami Międzynarodowego Trybunału, Prezes dokonuje przydziału do Izby Orzekających takich Sędziów *ad litem*, którzy mogą być od czasu do czasu mianowani w celu sprawowania urzędu w Międzynarodowym Trybunale.

6. Sędzia sprawuje urząd tylko w Izbie, do której został przydzielony.

7. Stali Sędziowie każdej Izby Orzekającej wybierają spośród siebie Sędziego Przewodniczącego, który sprawuje nadzór nad pracą całej Izby Orzekającej.

Artykuł 15

Reguły procesowe i dowodowe

Sędziowie Międzynarodowego Trybunału przyjmują reguły procesowe i dowodowe dotyczące prowadzenia stadium przygotowawczego postępowania, rozpraw i środków odwoławczych, dopuszczania dowodów, ochrony ofiar i świadków oraz innych właściwych spraw.

Artykuł 16

Prokurator

1. Do Prokuratora należy prowadzenie dochodzenia i ściganie osób odpowiedzialnych za poważne naruszenia międzynarodowego prawa humanitarnego popełnione na terytorium byłej Jugosławii od 1 stycznia 1991 r.

2. Prokurator działa niezależnie jako odrębny organ Międzynarodowego Trybunału. Nie domaga się ani nie otrzymuje wskazówek od żadnego rządu ani z żadnego innego źródła.

3. Urząd Prokuratora składa się z Prokuratora i kompetentnego personelu, jaki może być mu potrzebny.

4. Prokurator jest mianowany przez Radę Bezpieczeństwa po nominacji przez Sekretarza Generalnego. Jest osobą o wysokim poziomie moralnym i posiada najwyższe kompetencje i doświadczenie w prowadzeniu dochodzeń i ściganie w sprawach karnych. Kadencja Prokuratora trwa cztery lata i ta sama osoba może być mianowana ponownie. Zasady i warunki sprawowania urzędu Prokuratora są takie same, jak w przypadku Zastępcy Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych³.

5. Personel Urzędu Prokuratora jest mianowany przez Sekretarza Generalnego na zalecenie Prokuratora.

Artykuł 17

---

³ W języku angielskim: Under-Secretary-General of the United Nations (przyp. tłum.).

Sekretariat

1. Do Sekretariatu należy administracja i obsługa Międzynarodowego Trybunału.
2. Sekretariat składa się z Sekretarza i personelu, jaki może być mu potrzebny.
3. Sekretarz jest mianowany przez Sekretarza Generalnego po konsultacjach z Prezesem Międzynarodowego Trybunału. Kadencja Sekretarza trwa cztery lata i ta sama osoba może być mianowana ponownie. Zasady i warunki sprawowania urzędu Sekretarza są takie same, jak w przypadku Zastępcy Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych⁴.
4. Personel Sekretariatu jest mianowany przez Sekretarza Generalnego na zalecenie Sekretarza.

Artykuł 18

Dochodzenie i przygotowanie aktu oskarżenia

1. Prokurator wszczyna dochodzenie z urzędu lub na podstawie informacji uzyskanych z jakichkolwiek źródeł, zwłaszcza od rządów, organów Organizacji Narodów Zjednoczonych, organizacji międzyrządowych i pozarządowych. Prokurator dokonuje oceny uzyskanych informacji i decyduje, czy istnieje wystarczająca podstawa do wszczęcia postępowania.
2. Prokurator ma prawo do przesłuchiwania osób podejrzanych, pokrzywdzonych i świadków, zbierania dowodów oraz dokonywania wizji lokalnej. Wykonując te zadania Prokurator może w razie potrzeby zwracać się o pomoc do właściwych władz państwowych.
3. Podejrzanemu przysługuje w czasie przesłuchania prawo do korzystania z pomocy ustanowionego przez siebie obrońcy, włączając w to prawo do bezpłatnego obrońcy w każdym przypadku, gdy podejrzany nie posiada na to wystarczających środków, jak również do koniecznych tłumaczeń na język oraz z języka, którym włada i który rozumie.
4. Po stwierdzeniu, że sprawa istnieje *prima facie*, Prokurator przygotowuje akt oskarżenia zawierający zwięzłe określenie faktów oraz zbrodni, której lub których popełnienie zarzuca się oskarżonemu na podstawie statutu. Akt oskarżenia zostaje przekazany Sędziemu Izby Orzekającej.

Artykuł 19

Ocena aktu oskarżenia

1. Sędzia Izby Orzekającej, któremu przekazano akt oskarżenia, dokonuje jego oceny. Po upewnieniu się, że sprawa została *prima facie* stwierdzona przez Prokuratora, dokonuje on potwierdzenia aktu oskarżenia. Jeżeli nie ma takiej pewności, akt oskarżenia zostaje oddalony.
2. Po potwierdzeniu aktu oskarżenia Sędzia może wydać, na wniosek Prokuratora, takie zarządzenia i nakazy aresztowania, zatrzymania, dostarczenia lub przekazania osób, oraz wszelkie inne zarządzenia, jakie mogą być konieczne dla prowadzenia postępowania.

Artykuł 20

Wszczęcie i przebieg rozprawy

1. Izby Orzekające zapewniają rzetelny i sprawny przebieg rozprawy oraz prowadzenie postępowania w sposób zgodny z regułami procesowymi i dowodowymi, z pełnym poszanowaniem praw oskarżonego i z należytym uwzględnieniem ochrony osób pokrzywdzonych i świadków.
2. Osoba, przeciwko której został sporządzony i potwierdzony akt oskarżenia, zostaje pozbawiona wolności stosownie do zarządzenia lub nakazu aresztowania wydanego przez Międzynarodowy Trybunał, natychmiast powiadomiona o skierowanych przeciwko niej zarzutach i przekazana Międzynarodowemu Trybunałowi.
3. Izba Orzekająca odczytuje akt oskarżenia, upewnia się, że prawa oskarżonego są przestrzegane, potwierdza, że oskarżony rozumie akt oskarżenia i udziela oskarżonemu wskazówek co do podjęcia obrony. Izba Orzekająca określa następnie termin rozprawy.
4. Rozprawa jest jawna, chyba że Izba Orzekająca postanowi wyłączyć jawność postępowania zgodnie z regułami procesowymi i dowodowymi.

Artykuł 21

---

⁴ W języku angielskim: Assistant Secretary-General/ of the United Nations (przyp. tłum).

Prawa oskarżonego

1. Wszystkie osoby są równe przed Międzynarodowym Trybunałem.
2. Przy rozstrzyganiu zarzutów skierowanych przeciwko niemu, oskarżony ma prawo do rzetelnej i jawnej rozprawy, z zastrzeżeniem artykułu 22 statutu.
3. Oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie udowodniona zgodnie z postanowieniami niniejszego statutu.
4. Przy rozstrzyganiu każdego zarzutu skierowanego przeciwko oskarżonemu stosownie do niniejszego statutu, oskarżony ma prawo co najmniej do następujących gwarancji, na zasadzie pełnej równości:
  - (a) do niezwłocznego otrzymania w języku, który rozumie, szczegółowej informacji o rodzaju i przyczynach zarzutu, jaki przeciwko niemu wysunięto;
  - (b) do dysponowania odpowiednim czasem i warunkami do przygotowania swojej obrony oraz do porozumiewania się z ustanowionym przez siebie obrońcą;
  - (c) do rozprawy bez nieuzasadnionej zwłoki;
  - (d) do obecności na rozprawie i do tego, by bronić się osobiście lub z pomocą ustanowionego przez siebie obrońcy; do uzyskania informacji o tym uprawnieniu, jeżeli nie ma obrońcy; oraz do posiadania przyznanego mu obrońcy w każdym przypadku, gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, bez ponoszenia kosztów obrony, jeżeli nie posiada on wystarczających środków na ich pokrycie;
  - (e) do przesłuchiwania osobiście lub do udziału w przesłuchiwaniu świadków oskarżenia oraz do zapewnienia obecności i przesłuchiwania świadków obrony na tych samych warunkach, co świadków oskarżenia;
  - (f) do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie rozumie on ani nie włada językiem używanym w Międzynarodowym Trybunale;
  - (g) do ochrony przed przymusem zeznawania przeciwko sobie lub przyznania się do winy.

Artykuł 22

Ochrona pokrzywdzonych i świadków

Międzynarodowy Trybunał przewiduje w swoich regułach procesowych i dowodowych ochronę pokrzywdzonych i świadków. Takie środki ochrony obejmują między innymi prowadzenie postępowań niejawnych oraz ochronę tożsamości pokrzywdzonego.

Artykuł 23

Wyrok

1. Izby Orzekające ogłaszają wyroki i nakładają kary na osoby skazane za poważne naruszenia międzynarodowego prawa humanitarnego.
2. Wyrok jest wydawany przez większość Sędziów Izby Orzekającej i Izba Orzekająca ogłasza go publicznie. Dołączane jest do niego pisemne uzasadnienie, do którego można załączać opinie odrębne lub indywidualne.

Artykuł 24

Kary

1. Izba Orzekająca wymierza wyłącznie karę pozbawienia wolności. Określając zasady pozbawienia wolności, Izby Orzekające odwołują się do ogólnej praktyki sądów byłej Jugosławii w odniesieniu do kar pozbawienia wolności.
2. Wydając wyroki, Izby Orzekające biorą pod uwagę takie czynniki, jak ciężar zbrodni oraz osobiste właściwości skazanego.
3. Poza pozbawieniem wolności, Izby Orzekające mogą zarządzić zwrot prawowitym właścicielom wszelkiej własności i zysków uzyskanych w wyniku przestępczego działania, w tym poprzez stosowanie środków przymusu.

Artykuł 25

Postępowanie odwoławcze

1. Izba Apelacyjna rozpoznaje odwołania osób skazanych przez Izby Orzekające lub odwołania Prokuratora w oparciu o następujące przesłanki:

- (a) błąd co do prawa unieważniający rozstrzygnięcie; lub
- (b) błąd co do faktów, który doprowadził do pomyłki sądowej.

2. Izba Apelacyjna może potwierdzać, uchylać lub zmieniać rozstrzygnięcia Izb Orzekających.

Artykuł 26

Postępowanie rewizyjne

Jeżeli został ujawniony nowy fakt, który nie był znany podczas postępowania przed Izbami Orzekającymi lub Izbą Apelacyjną, a mógł mieć decydujący wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, osoba skazana lub Prokurator może złożyć w Międzynarodowym Trybunale wniosek o rewizję wyroku.

Artykuł 27

Wykonywanie wyroków

Kara pozbawienia wolności wykonywana jest w państwie wyznaczonym przez Międzynarodowy Trybunał z listy państw, które wyraziły wobec Rady Bezpieczeństwa wolę przyjmowania osób skazanych. Taka kara pozbawienia wolności wykonywana jest zgodnie z prawem danego państwa, z zastrzeżeniem prawa do nadzoru ze strony Międzynarodowego Trybunału.

Artykuł 28

Darowanie lub złagodzenie kar

Jeżeli zgodnie z prawem państwa, w którym osoba skazana jest pozbawiona wolności, można jej darować lub złagodzić karę, dane państwo powiadamia o tym Międzynarodowy Trybunał. Prezes Międzynarodowego Trybunału rozstrzyga tę sprawę w porozumieniu z Sędziami, w oparciu o dobro wymiaru sprawiedliwości i ogólne zasady prawa.

Artykuł 29

Współpraca i pomoc prawna

1. Państwa współpracują z Międzynarodowym Trybunałem w zakresie ścigania i sądenia osób oskarżonych o popełnienie poważnych naruszeń międzynarodowego prawa humanitarnego.

2. Państwa podporządkowują się bez zbędnej zwłoki każdemu żądaniu udzielenia pomocy lub zarządzeniu wydanemu przez Izbę Orzekającą, obejmującemu między innymi:

- (a) ustalenie tożsamości i miejsca pobytu osób;
- (b) przyjęcie zeznań i sporządzenie dowodu;
- (c) doręczenie dokumentów;
- (d) aresztowanie lub zatrzymanie osób;
- (e) dostarczenie lub przekazanie osób oskarżonych Międzynarodowemu Trybunałowi.

Artykuł 30

Status, przywileje i immunitety Międzynarodowego Trybunału

1. Konwencja o przywilejach i immunitetach Organizacji Narodów Zjednoczonych z 13 lutego 1946 r. ma zastosowanie do Międzynarodowego Trybunału, Sędziów, Prokuratora i jego personelu oraz Sekretarza i jego personelu.

2. Sędziowie, Prokurator i Sekretarz korzystają z przywilejów i immunitetów, zwolnień i ułatwień przysługujących przedstawicielom dyplomatycznym, zgodnie z prawem międzynarodowym.

3. Personel Prokuratora i Sekretarza korzysta z przywilejów i immunitetów przysługujących funkcjonariuszom Organizacji Narodów Zjednoczonych na podstawie artykułów V i VII konwencji wymienionej w ustępie 1 niniejszego artykułu.

4. Innym osobom, włączając w to osoby oskarżone, których obecność w siedzibie Międzynarodowego Trybunału jest wymagana, przysługuje takie traktowanie, jakie jest konieczne dla właściwego działania Międzynarodowego Trybunału.

Artykuł 31

Siedziba Międzynarodowego Trybunału

Siedzibą Międzynarodowego Trybunału jest Haga.

Artykuł 32

Wydatki Międzynarodowego Trybunału

Wydatki Międzynarodowego Trybunału są pokrywane z budżetu Organizacji Narodów Zjednoczonych zgodnie z artykułem 17 Karty Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 33

Języki robocze

Językami roboczymi Międzynarodowego Trybunału są języki angielski i francuski.

Artykuł 34

Sprawozdanie roczne

Prezes Międzynarodowego Trybunału przedkłada sprawozdanie roczne Międzynarodowego Trybunału Radzie Bezpieczeństwa i Zgromadzeniu Ogólnemu.